

Kuidas mõisnik vormsilasi

kiusas, sellest kirjutab ajaloolane Kersti Lust. Lk 5

Giljotiiniga võsa räsides

jääb Haapsalu maapiirkondades järele inetu pilt. Lk 3

Lääne Elu

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

NELJAPÄEV, 5. SEPTEMBER 2024 | NR 101 (5092) | 1,50 €

Värsked uudised www.le.ee

Roman Sultangirejev

on nostalgia-päevadest vorminud Vintage Weekendi. Lk 5

VIIRUS TÕSTAB PEAD

Koroonna levib, aga vaktsineerimist peab perearst põhjendama

Terviseamet andis eelmisel nädalal teada, et koroonaviirusega nakatumine on jälle sagenenud. Tervisekassa leiab, et praegu ringlevad tüved ei põhjusta tervetel inimestel rasket haiguskulgu ja elanikkonna laialdane vaktsineerimine pole sel viirushooajal vajalik.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Naabermaakonnas Hiiumaal olid nakatumise näitajad augustis Eesti kõrgeimate hulgas.

Läänemaa haigla ravijuht Alge Vare tõdes, et tõepoolest satub koroonapatsiente viimasel ajal vastuvõtutruppa. „Haiglariivil pole praegu õnneks kedagi,” lausus ta Lääne Elule teisipäeval. Vare ütles, et tema veel mingit puhangut täiskasvanute hulgas ei näe, aga lisas, et kindlasti hakkab haigus alanud kooliaastal lastekollektiivides levima.

Haapsalu perearst Andri Meriloo ütles teisipäeval, et tal on üks aktiivne haigusleht koroonapärast välja antud. Mõne aja eest oli neid aga mitu. „Nüüd, kui lapsed lähevad kooli ja on iga päev hulgakesi ninapidi koos, on üsna kindel, et varsti saabub laiem levik nagunii,” ütles ta.

Kodused testid

„Eelmisel nädalal haigestus Eestis 1167 inimest, üle-eelmise nädalaga võrreldes kasvas haigestumus 23,5 protsendipunkti võrra. Läänemaal haigestus eelmisel nädalal 15 ja üle-eelmisel 13 inimest,” teatas terviseameti nakkushaiguste epidemioloogia osakonna peaspetsialist Olga Sadikova. Kõik möödunud nädala koroonajuhud Läänemaal olid kindlaks tehtud kiirtestide põhjal.

„Praegu diagnoosime koroonat ikkagi koduste testidega. Kui patsient kirjeldab vaevusi, mis klapivad koroonaga omadega, palume kindlasti teha koduse testi,” ütles Meriloo. Sadikova sõnul arvestatakse patsiendi enesetestimise käigus positiivseks

Peaegu kolmandik perearst Andri Meriloo patsientidest kuuluvad riskigrupi.

ANDRA KIRNA

osutunud proovid COVID-19 juhtudena.

„Palavikuhaigustega patsientide kutsumist perearstikeskusesse väldime küll. Muidugi kutsume kontrolli, kui haigestumisest on nii palju möödas, et enam nakkusohelik ei ole ja on põhjust karta

tüsistusi,” rääkis Meriloo. Ta ütles, et praegu on koroonaga siiski kergem haigus kui alguses. „Noored ja keskealised, muidu terved inimesed põevad selle sageli läbi ainult kerge nohuga. Kaebused on nagu üldiselt ikka viirushaigustel. Palavik, nohu, köha – kellel ras-

kemalt, kellel kergemini,” rääkis Meriloo. Ta tõdes, et on neid inimesi, kes teevad testi esimese aevastuse peale, aga ka neid, kes ei taha seda kuidagi ette võtta.

Raskema haigestumise puhul soovitas perearst ikkagi end testida. „Saan kirjutada viirusvas-

Vaktsineerimine

- Riskirühmad saavad end vaktsineerida oma perearstikeskuses, haiglate vaktsineerimiskabinetites ja eratervishoiuasutustes ning apteekides üle Eesti.
- Haapsalu neuroloogilise rehabilitatsiooni keskus vaktsineerimisvõimalust ei paku.
- Läänemaa haigla valmistab vaktsineerimiskabineti avamist ette.

ALLIKAD: TERVISEKASSA, HNRK JA LÄÄNEMAA HAIGLA

tase ravi ja olen seda ka teinud. Aga sellel ravimil on päris korralikud kõrvaltoimed ja ilma tõsise vajaduseta seda ei kirjuta. Kui on tegemist raske haigestumisega, on mõttekas teha ikkagi test, sest mida kiiremini raviga alustada, seda tõhusam see on,” selgitas Meriloo.

Meriloo rääkis, et juba eelmisest aastast saab kasutada koduseid teste, mis tunnevad ära nii koroonaga kui ka gripi. „Need on väga head testid, sest mõlemad on ikkagi rasked haigused,” sõnas ta.

Arvestades, et haigus levib jälle üha laiemalt, rõhutas Meriloo vaktsineerimise olulisust. „Nagu ikka räägitud, peaksid ettevaatlikud olema ja vaktsineerima eakad inimesed, rasedad ja krooniliste haiguste põdejad. Praegu on nii, et mitte vaktsiini raisata, võtame kokku kuus inimest, kes tahavad vaktsineerida, ja süstime korraga ära. Nagu ikka, on vaktsiinidoosid pakitud kuuekaupa. Seega tuleb enne ühendust võtta ja aeg kokku leppida,” rääkis ta.

Meriloo sõnul jõuab grippi tavaliselt kohale novembris ja levib rohkem järgnevatel kuudel. „Gripisüstiga on aega, selle võib

teha ka oktoobri lõpul, novembri algul. Aga riskigrupi kuuluvad inimesed võiksid koroonavaktsiini saamiseks küll juba ühendust võtta, sest see on varsti kohal,” sõnas ta. Meriloo nentis, et koroonaviirus levib laineena, mille vahe on pool aastat, mõned kuud siia-sinna. „Vaktsineeritud või hiljuti läbi põdenud on selle eest kaitstud. Vähe-malt raske haigestumise eest,” tähendas ta.

Arst leiab põhjuse

Mis on aga sel sügisel teisiti – oma raha eest ja riskigrupi kuulumata end vaktsineerida ei saa. Perearstid võivad seda teha, aga nad peavad seda tervisekassale põhjendama. Meriloo põhjendamist ei pelga. „Kui vaatasin siin eelmise vaktsineerimise ajal riskigruppide nimekirja, siis sinna kuulub minu umbes 2300 patsiendist ligi 700,” tähendas Meriloo.

Tema sõnul on kindlasti võimalik ja vahel ka päriselt vaja vaktsineerida teisigi. „Terveid inimesi, kes hooldavad eakaid. Noori, kes on varem, hoolimata sellest, et neil pole kroonilisi haigusi, põdenud koroonat raskelt. Kindlasti on neid olukordi veel,” ütles Meriloo.

Veel mullu sai tasulise koroonavaktsiini oma raha eest teha iga soovija kas mõnes vaktsineerimiskabinetis või apteegis. Apteheka apteek Haapsalu kaubamajas praegu enam sellist vaktsineerimisvõimalust ei paku. Fred Susi Rannarootsi keskuse Benu apteegist ütles, et vaktsineerimiseks tuleb aeg kirja panna Benu veebiapteegi lehel. Tema sõnul on see ainuke võimalus järjekorda panna.

Naine sai süüdistuse oma lapse tapmises ja laiba rüvetamises

Prokuratuur esitas 31aastasele naisele süüdistuse 5. veebruaril Suure-Lähtu külast leitud vastsündinu tapmises ja laibarüvetamises.

Lääne ringkonnaprokuratuuri vanemprokuröri Eliisa Sommeri sõnul viitavad kriminaalmenetluses kogutud andmed, et naine, olles teadlik oma rasedusest, sünnitas iseseisvalt elusa ja ajalise poisslapse. „Süüdistuse esitamise eeldab süüvõimetus,” ütles Sommer teisipäeval ERRi uudistes saates „Aktuaalne kaamera”.

„Süüdistuse kohaselt põhjustas 31aastane naine pärast

MALLE-LIISA RAIGLA

lapse sünnitamist vastsündinule enda tegevusega surma, kui rebis nabanööri platsenta küljest ning sulges lapse õhuruumi. Lisaks tekitas 31aastane naine süüdistuse järgi lapsele pindmisi nahavigastusi pea piirkonnas, kehal, jalgadel ja kätel,” lausus Sommer.

„Prokuratuur süüdistab 31aastast naist laibarüvetamises, mis süüdistuse järgi seisnes selles, et naine ei matnud vastsündinu surnukeha üldtunnustatud kommete järgi, vaid viis alasti surnukeha põllule, kust selle leidis 5. veebruari ennelõunal sama küla

majapidamisest pärit koer,” ütles Sommer. Ta lisas, et kohtueelse menetluse käigus tuvastatud tõendid viitavad, et naine ei teatanud kellelegi lapse surmast.

Kohtueelse menetluse viis läbi Lääne prefektuur. Süüdistust hakkab arutama Pärnu maakohus.

Naise kaitsja Robert Sarv pole veel oma kaitsealusega sel teemal vestelnud ega saa öelda, milline on süüaluse naise kaitsetaktika.

Pärnu maakohu eelistung on 13. septembril. Süüalune eelistungil ei osale, teda esin-

dab kaitsja. „Tehnilised küsimused, taotluste lahendamine ja kohtu ajakava paikapanemine, otsustatakse, millal kohtuistungid algavad,” kirjeldas Sarv eelistungil toimuvat. „Ei välis-ta üldse, et septembri lõpus, oktoobri alguses need istungid juba algavadki.”

Tänavu 5. veebruaril tõi koer Suure-Lähtu elaniku koduhoovi surnud vastsündinu. Politsei alustas kohe suuremahulisi otsinguid, lapse ema tehti kindlaks ja leiti märtsis Marokost. 9. märtsil peeti kahtlustatav naine Marokos Laayoune'i linnas kinni pä-

rast seda, kui Eesti oli ta rahvusvaheliselt tagaotsitavaks kuulutanud. Naine viibis Marokos vahi all üle nelja kuu, 17. juulil jõudis ta Eestisse.

„Kuivõrd prokuratuuri hinnangul on jätkuvalt oht, et naine võib vabaduses asuda kriminaalmenetlusest kõrvale hoiduma, oleme seisukohal, et tema vahistamine on vältimatult vajalik,” ütles Sommer 22. juulil Lääne Elule. Pärnu maakohus nõustus prokuratuuriga ning jättis naise kuni kaheks kuuks vahi alla.

URMAS LAURI

● JUHTKIRI

Arstile tööd juurde

Kroona hakkab taas levima ning jälle kutsuvad arstid üles seda haigust vaktsineerimisega vältima.

Tänavu on aga tervisekassa otsustanud, et elanikkonna laialdane vaktsineerimine pole seekord vajalik ja perearstid võiksid vaktsineerida ainult riskigruppe. Riskigruppidesse kuulub tegelikult päris suur osa elanikest, nende hulgas on nii eakad inimesed kui ka krooniliste haiguste põdejad, samuti lapseootel naised.

Kui aga vaktsiini tahab mõni neist, kes ühtegi tervisekassa meelest olulist kroonilist haigust ei põe või pole ka seisundis, mis vaktsineerimist eeldaks, peab perearst hakkama vaktsineerimist põhjendama. Kas tõesti lihtsalt sellest ei piisa, et ma ei jaksa põdeda? Või tahan teha kõik, et mitte oma eakatele lähedastele haigust koju viia? Miks peaks see tervisekassa asi olema?

Veel mullu sai igaüks panna apteegis aja vaktsineerimiseks kinni, maksta vaktsiini eest ja oma sutsu kätte. See oli igaühe enda aeg ja raha, mis kulus.

Meil ei ole perearste just ülearu palju. Nimistud on suured, arstide koorumused samuti. Patsientide jaoks jääb nagunii vähem aega, kui on mõistlik – ja nüüd tuleb veel hakata vaktsineerimist põhjendama. Võibolla on see arsti jaoks ainult mõni linnuke, aga siiski.

Tervisekassa näib arvavat, et apteekidele ja vaktsineerimispunktidele joostakse tormi. Kas pole meil mitte teistsugust häda? Inimesed vaktsineerivad nii end kui ka oma lapsi pigem liiga harva. Leetrite puhangut ei suudaks meie praegune vaktsineerituse tase enam ära hoida. Seda, et gripi vastu kaitseb end liiga vähe inimesi, kuuleme ka juba aastaid.

Rääkimata sellest vastuseisust, mis toimus kroonavaktsiini meieni jõudes. Ja nüüd peavad perearstid hakkama põhjendama, miks peaks üht või teist inimest vaktsineerimisega kaitsma?

● TEISED LEHED

Hirmud eestikeelse hariduse pärast

SIRP. Valitsuse otsus üle minna eestikeelsele haridusele on kütnud üles palju kirgi ja vaidlused, kas tegemist on õige otsusega, ei taha vaibuda, kirjutab Tallinna Ülikooli emakeele ja erioptuse dotsent Helin Puksand.

Eesti emakeelega laste vanematele on üleminek eestikeelsele haridusele kaasa toonud hirmu oma laste emakeeleoskuse pärast: kardetakse, et kui klassiruumis on teise emakeelega lapsed ülekaalus, kannatab eesti emakeelega laste keeleoskus. Uuringud seda hirmu ei toeta: emakeelerääki ja keeleoskust ei vähene, kui ta kasutab oma keelt iga päev.

Keelt saab õpetada inimene, kellel on endal hea keeleoskus. See on aga osutunud suuremaks probleemiks, kui esialgu osati arvata. Etteheide, et vene koolide õpetajatele anti aega vaid üks aasta vajaliku keeletaseme omandamiseks, ei pea paika, sest eesti keele oskuse nõue on nende puhul kehtinud juba aastaid.

Ootamatult astus aga haridusministeerium sammu tagasi ja koolijuhid võivad anda oma õpetajatele ajapikendust, tingimusel, et vähemalt B1-tase on olemas. Mulle tundub, et seda just paljud vene koolide õpetajad ootasidki: küll antakse taas pikendust, nii nagu on tehtud juba aastakümneid.

● LAUSELAEN

„Tulles tagasi veteranide jalgpalli juurde – olin ise kohal, et vaadata, kuidas meid mõnitatakse.”

Lääneranna spordikooli direktor Janar Söber.
Lääne Elu, 3. september 2024

Kuidas edasi, Lääne-Nigula?

Teave Lääne-Nigula valla juhtimises kavandatavatest muudatustest on eeldatavasti jõudnud vallaelanike kõrvu ning on olnud teemaks nii kogukondades kui ka mitmetes Lääne Elu artiklites.

Nüüd, kui oma arvamuse on öelnud osavallakogud, saab teha esimesed kokkuvõtted ja selgitada veel kord, miks on vallajuhtimisele uut käiku vaja.

Lääne-Nigula valla kaheksa osavalla süsteem on olnud kasutusel peaaegu kolm aastat, kuid selle ajaga on ilmnenud mitmed kitsaskohad.

Hoolimata sellest, kui tublid ja võimekad on osavallavanemad, ei ole võimalik, et üks inimene suudaks professionaalselt juhtida nii erinevaid valdkondi – kogukonnatöö, arendusprojektid, teehooldus, kinnisvarahaldus, heakord, kalmistud, kultuur ja sport, mõnes osavallas lisaks ka noorsootöö. Kõik need on spetsiifilised valdkonnad, mis nõuavad oma ala eksperte.

Tänapäeva keerukas maailmas pole lihtsalt võimalik olla kõiges kompetentne. Näiteks teede ja kinnisvaraga tegelemine eeldab põhjalikke ehitusalaseid teadmisi. Projektide juhtimine on meeskonnatöö, hea insener ei pruugi olla hea projektide bürokraatia orienteeruja. Seetõttu on kompetentsete inimeste kaasamine üha vajalikum. Palju on dubleerimist osavalla ja „keskkontori” vahel, inimesel puudub ülevaade, kelle poole ta peab pöörduma ja kes konkreetse probleemiga tegeleb. Keeruline on suure pildi loomine vallavalitsuses. Ühtset toimimist on aga väga vaja, sest meie vald peab heade teenustega olema atraktiivne nii oma elanikele kui ka uutele tulijatele.

Teine oluline põhjus reformi läbi viimiseks on raha. See pole Lääne-Nigula spetsiifiline murekoht. Eesti riik ja omavalitsused seisavad silmitsi keeruliste aegade – sõda, inflatsioon ja hinnatõus, intressimäärade tõus ja pikaajaline majanduslangus on jätnud oma jälje ka meie vallale ja eelarve on pingeline. Paraku tundub, et ka riigi tasemel tehtavad kärped ei jäta vallaelarvet puutumata ja summad on päris suured. See paneb selja päris vastu seina ja on reaalne oht, et põhiteenused võivad kannatada ja kohati juba kannatavadki. Paljud lapsevanemad tunnetavad seda kõrgemate arvetena huvihariduse eest. Aga veel – kuidas saame tagada motiveeritud noorsootöö, rõõmsa raamatukoguhoidja või lasteaiatöötajate pühendumuse, kui nende töötajate brutopalgad jäävad vaid 1000 euro kanti kuus? Kohaliku elujõu allikaks on tugev kool ja kokkuvõttev kogukond. Kas suudame pakkuda lastele mitmekesist huvitegevust, kui juhendaja palk on vaid 1100 eu-

MIKKO LÕHMUS
Lääne-Nigula
volikogu esimees

rot kuus? Probleemiks olid kevadised matemaatikaeksami tulemused, kuid näiteks järeleaitamistunde andev pikapäevaõpetaja saab 900 eurot kuus. Konkursid töötajate kohtadele kestavad kuid, inimesed vahetuvad.

Kritiseeritud on seda, et 85 000 eurone aastane kokkuvõtte on nii väike, et ei tasu vaeva. Esiteks on 85 000 eurot suur raha. Jättes kõrvale asjaolu, et reformi eesmärk pole pelgalt kokkuvõtteid, tuleb tõdeda, et ühte ja suurt kokkuvõtteallikat vallas pole, kokkuvõtteid tulebki leida nutikamalt toimetades ja paljusid tegevusi ümber korraldades. Seda igapäevaselt tehaksegi. Näiteks värske Martna kooli bussiliini ümberkorraldamisega saame aastas u 16 000 eurot säästu, kusjuures laste jaoks midagi ei muutu. Meil on piirkondades poolkasutamata hooned, mida koetakse. Tühjade hoonete ruume kütta pole mõtet – tegevused tuleb koondada ühte kohta ja mittevajalikud hooned müüa.

Reformidega säästetud raha võimaldab just kohalikesse põhiteenustesse rohkem panustada, kindlustades seeläbi ääremaastumise vältimiseks tugeva ja atraktiivse kohaliku kogukonna, kus lasteaed, kool, noortekeskus ja raamatukogu annavad nii vallaelanikule kui ka uuele tulijale ohoo-efekti, on elujõulised ja nüüdisaegsed.

Kõik need muudatused, mis on vajalikud valla parema toimimise tagamiseks, peavad olema hästi läbi mõeldud ja võimalikult laiapõhjalise kokkuleppe alusel ellu viidud. Arutelude käigus on muutuste vajadust tunnistanud kõik osapooled, kuid küsimus on selles, mida täpselt teha ja kuidas neid muutuks ellu viia.

Esiteks, osavallad oma piiridega ja osavallakogud kogukonna häälel jäävad alles, kuid tuleb arutada, kuidas võiks nende koosseis tulevikus kujuneda. Siin on pakutud mitmesuguseid lahendusi. Kas osavallakogud peaksid moodustuma valimistulemuste põhjal või tuleks kaastada ka küllavanemaid, lasteaedade ja koolide hoolekogude esinajaid ning ettevõtjaid? Kas ja kuidas muu-

ta kohtadel toimuvad arutelud sisulisemaks, osavallakogu kohaliku kogukonna aruteluaareeniks, mitte pelgalt õigusaktide kooskõlastajaks? Samuti on oluline kaaluda osavallakogu esimehe rolli suurendamist ning mõelda, kuidas tagada talle vajalik administratiivne suutlikkus.

Praeguse plaani kohaselt osavallavanemate ametikohad senisel kujul kaovad. Osavallavanemate hulgas on tublid töötajad ja kindlasti on nende hulgas neid, kes leiavad uues süsteemis rakenduse. Eelnõus pakuti uueks lahenduseks kaks teenuspiirkonda piirkonnajuhhi ja kahe halduriga, kuid lisaks käidi osavallakogudes välja veel teistsuguseid lahendusi.

Kui kompromissiks on kahe asemel kolm piirkonda, tuleb seda arutada. Vähem oluline pole ka liigse bürokraatia vähendamine. Praegu on vallas üheksa ametiasutust – vallavalitsus ja kaheksa osavallavalitsust. Ametiasutuste arvuga oleme Tallinna järel teisel kohal. Ilmselgelt pole eraldi asutusega kaasnev bürokraatia (nt aruandlus jne) mõistlik, struktuuriüksused ei pea olema eraldi ametiasutused, see ei anna midagi juurde.

Kuidas säilitada kontakt rohujuurega? Kogukonna kaasamine uues olukorras on samuti väga oluline. Tuleb tagada, et iga külaesindaja teab, kust ta saab vajadusel nõu ja toetust. Ükski edasi antud mure ei tohi minna kaduma.

Ka osavallakogu ei tohi jääda üksinda ja vastutavad ametnikud peavad neile toeks olema. Tavainimene ei tohi tajuda, et tema mure lahendus võtab kauem aega, pigem vastupidi. Mulle tuli silma ette tarkvaralahendus, kus inimene saaks kogu aeg jooksvalt jälgida, mis seisus tema pöördumise lahendamise on, midagi sarnast postipaki teekonna jälgimisega. Ja veel üks oluline asi – kokkulepped peavad pidama.

Reformi ellu viimine nõuab aega – kõigepealt tuleb muuta valla põhimäärus, kõrvaldades sealt dubleeritud sätteid. Seejärel võetakse ette osavaldade põhimääruste uuendamine ja arutatakse läbi kõik tõstatatud küsimused. Avalikud konkursid võtavad aega, mistõttu on tõenäoline, et vastuvõtmise korral jõustuks reform kas järgmise aasta keskel või pärast sügisei valimisi.

Kokkuvõttes on oluline meele pidada, et eesmärk pole kiirustada, vaid võtta aegu aruteludeks, teha targad ja läbimõeldud otsused, mis jäävad ka kestma.

● Reformidega säästetud raha võimaldab just kohalikesse põhiteenustesse rohkem panustada, kindlustades seeläbi ääremaastumise vältimiseks tugeva ja atraktiivse kohaliku kogukonna.

Märgitakse täis ja jääb puudugi

Möödunud esmaspäeval toimus Leedu riigivõlakirjade oksjon. Kuigi meil on selline üritus suursündmus, siis Balti suurima riigi jaoks on see pea iganädalane nähtus. Möödunud nädala oma teeb eriliseks aga see, millise võlakirja pakumist suurendati. Nimelt oli tegu kohaliku riigivõlakirjaga, mille pikkus on ligikaudu kaks aastat. Jah, täpselt samad näitajad nagu meie käimasoleval Eesti riigivõlakirja emissioonil, ainult riik ja riskitase on teised.

Oksjoni käigus müüdi kutselistele investoritele 60 miljoni euro eest võlakirju. Keskmiseks tootluseks kujunes 3,152% ning kõige õnnelikumad said võlakirjad kätte 3,17% tasemelt. Need, kes soovisid paremat

tootlust, jäid tühjade pihkudega. Kokku oli Leedu rahvavõlakirja vastu huvilisi 204 miljoni euro jagu. Isegi veidi rohkem kui käimasoleva Eesti rahvavõlakirja emissiooni kogumaht. Teadupärast pakuvad Leedu riigivõlakirjad rahvusvahelisel turul 10–15 baaspunkti kõrgemat tootlust kui Eesti noteeringud oma kõrgema riskitaseme tõttu. Seega võime oletada, et ideaaltingimustes oleks sarnase huvi korral Eesti võinud kaasata 60 miljoni eurot lausa 3% tasemelt.

Suve jooksul on samale võlakirjale tehtud lisaemissiooni neli korra, kokku 190 miljoni euro eest. Suve alguses müüdi võlakirju 60 miljoni euro jagu keskeltläbi 3,47% tootlusega. Arvestades, et kolm kuud tagasi oli Saksamaa kaheaastase riigi-

võlakirja tootlus enam kui 70 baaspunkti võrra kõrgem möödunud nädala esmaspäeva tasemest, siis sedavõrd kõrget tootlikkust Leedu kaheaastast riigivõlakirjast lähiajal oodata on üleliia optimistlik.

Kui aga lahutada kolme kuu tagusest Leedu riigivõlakirja tootlusest vahe Eesti omaga (10–15 baaspunkti), siis saame ligikaudu sama tootluse, millega saavad Eesti investorid praegu oma riigi võlakirju märkida. Sedasi näivad Eesti riigivõlakirjad kohe eriti atraktiivsed. Kuna Leedu jaeinvestor neid märkida ei saa, siis ei jää neil muud üle kui vaadata meie riigivõlakirja emissiooni ja tõdeda, et märgitakse täis ja jääb veel puudugi.

ERIK LAUR
SEB kapitaliturgude
maakler

Giljotiiniga saab teeäärse võsa kiiresti maha, kuid turritama jäävad meetrikõrgused tüükad mõjuvad öövastavalt. Vaja oleks saamehi.

URMAS LAURI

TOO KIIRE, KUID KOLE

Külavaheteel räsiti giljotiiniga võsa, et prügiauto saaks sõita

Prügiautole tee tegemiseks lõigati Lõbe-Erja tee ääres giljotiiniga võsa, paiguti turritavad välja meetrikõrguselt maha lõigatud tüükad.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu on seda meelt, et Haapsalu maapiirkonnas võiksid külaelanikud ise teeservad võsast puhtad hoida.

Kui Jüri Tregubov sõitis oma sõbra poole Lõbe külla, sai ta šoki. „Alguses arvasin, et tuul või torm on murdnud seal võsa maha. Aga ei – mida rohkem edasi sõitsin, seda enam sain aru, et see on inimtegevus,” kirjeldas Tregubov Lääne Elule nähtut.

Prügiauto ei mahu sõitma

Lõpptulemus on Tregubovi sõnul selline, nagu oleks keegi käinud neid puid-põõsaid jõuga välja rebimas. „Lihtsalt jube kole on, külaelanikud peavad päevast päeva sealt läbi sõitma,” nentis võsaräsamise teema lokulööja Tregubov.

Oma Lõbe küla sõbralt sai Tregubov teada, et prügifirma ei pääsenud enam teeservas vo-

hava võsa tõttu talude prügikonteinereid tühjemaks. „Külavaheteel oli nii võssa kasvanud, et väikese autoga pääsesid veel läbi, aga suure auto peeglid sahisid võsas,” kirjeldas Tregubov. Ning siis kirjutasidki külaelanikud linnavalitsusele, et linnale kuuluv tee pole enam sõidetav ning et linn peaks selle korrastama.

Haapsalu abilinnapea Innar Mäesalu ütles, et on asjaga kursis. „Ma tean. Tee äärest võeti võsa maha masinaga,” lausus Mäesalu. „See näeb jube välja, aga kui sul on valik, kas teenus toimib või ei toimi, siis pigem olgu kole, aga teenus peab toimima.”

Töö tegi Lääne Teed OÜ linnavalitsuse tellimisel. „Tõid tehti Haapsalu linnavalitsuse tellimisel ning palvega, et reagee-

ritakse võimalikult kiiresti, kuna väidetavalt on prügiauto jätnud korduvalt teenuse osutamise pooleli, sest võsa piirab ligipääsu kinnistule,” ütles Lääne Teed OÜ hooldejuht Tõnis Pelapson Lääne Elule. „Tellimus nägi ette kiirkorras teekoridori puhastamist võsast, mis teostati vastava masinaga. Eraldi saameestest või järeletoodest pole Haapsalu linnavalitsusega tänaseks juttu olnud.”

„Lihtsalt jube kole on, külaelanikud peavad päevast päeva sealt läbi sõitma,” nentis võsaräsamise teema lokulööja Tregubov.

Mäesalu ütles, et saameeste tööd Lääne Teedelt ei tellitud, sest neid poleks niikuinii saanud kasutada. „Minu soov oleks ka võtta juure pealt maha, nagu peaks, aga kuna tegu on [tee ääres, kus võsa kasvab – toim] era-

omandiga, siis meie sinna ligi minna ei saa,” lausus Mäesalu.

Mäesalu meenutas, et mullu tehti terve Käpla tee niimoodi ära. „Seal oli bussil ja suurteil autodel võimatu sõita. Siin [Lõbe-Erja teel] on täpselt sama teema, prügiauto ei mahtunud sõitma,” nentis Mäesalu. „Ka Tanskas oli eelmisel aastal täpselt sama seis. Aga nad olid nõus ise ära tegema.”

Lõbe-Erja teega samaväärses seisus on ka Vabriku tee Kiidevas. „Ainult et seal saime RMK-ga kaubale, lubati teha viisakamalt,” nentis abilinnapea. „Ja neid on Haapsalu linna maapiirkonnas oi kui palju.”

„Me oleme külavanematele kõikidele andnud teada, et te ju näete, kui on probleem, siis suhelge nende maaomanikega [kelle maal võsa vohab] ja tehke see ise puhtaks,” ütles Mäesalu. „Muidu ju teie prügiteenus või mingi muu teenus kannatab.”

„Meil ei ole ju õigust minna eramaale võsa võtma, see ongi

see probleem. Kui on eramaa peal võsa, tee talgud, tee see lõik korda, see võtab mõne tunni,” soovitas aselinnapea. „Ma ei saa aru, miks kohalik kogukond ei võiks seda teha.”

Talguliste ootel

Tregubovi Lõbel elav sõber ütles, et võsa koristamine on ju linnavalitsuse kohustus. Praegust võsaräsamist mees kenaks ei pea. „Ega ta ilus ei ole, oleks viisakas saaga maha võtta,” lausus külamees. Samas oli ta seda meelt, et kui keegi talgud korraldaks, läheks ta osalema küll.

„Mitu aastat nüüd veel läheb, kuni see teeserv taas normaalse väljanägemise saab,” torises Tregubov. „Igal juhul oleks tahtmine küsida, et kas see on nüüd uus meetod võsa raieks. Ja kui on, siis äkki võiks ka sama meetodiga [teeserva võsast puhtaks] teha ka Haapsalu muudel teedel, näiteks Paralepa tee Fra Mareni.”

LÜHIDALT

Kekkilä maksis kinni Niibi tee uue katte

Lääne-Nigula valla Oru osavallas pinnati Niibi tee. Tee parendamine läks maksma üle 50 000 euro ning selle maksis kinni Niibi raba tegutssev turbatootja Kekkilä.

„Oleme väga tänulikud Kekkiläle nende panuse eest kohaliku infrastruktuuri arendamisse,” ütles Oru osavallavanem Janek Loorens. „Selline koostöö ettevõtjate ja omavalitsuse vahel on suurepärane näide sellest, kuidas ühiste jõupingutustega saab luua paremat elukeskkonda meie elanikele.”

Niibi tee sai täies ulatuses toimuvaks 2018. aastal, mil tee kolmekilomeetrine teelõik sai pinnatud bituumenkatte. Toona andis riik Niibi raba tee rekonstrueerimiseks Lääne-Nigula vallale 100 000 eurot. Kokku läks tee-ehitus aga maksma üle 226 000 euro, seega tuli omaosalusena lisada 126 000 eurot.

Omaosaluse kattis vald koos Kekkilä Eesti OÜga.

Urmas Lauri

Haapsalus käib ohusireenide paigaldamine

Haapsalus on käimas hädaolukordadest teavitavate ohusireenide paigaldamine. Millal kõik Haapsallu mõeldud sireenid püsti saavad, ei osanud päästeameti sireenivõrgustiku projektijuht Tambet Vodi veel öelda. „Igal juhul selle aasta lõpuks on Haapsalus sireenid olemas,” ütles Vodi.

Kuigi sireenid paigaldatakse sel aastal, jääb nende testimine järgmise aastasse. „Tahame testida siis, kui süsteem on paigas,” ütles Vodi ja lubas, et päästeamet annab testimistest elanikele kindlasti teada.

Varem on avalikkusele öeldud, et Haapsallu paigaldatakse kolm sireeni, kuid Vodi sõnul ollakse praegu seisukohal, et sireenide asukohti ja arvu ohutuse tagamiseks ei avalikustata. Sireenid peavad kuulda olema kõikjal linnas.

Kui sireenid on paigas, hakkavad nad hoiatama sõjalise ohu, suurõnnetuse ja hädaolukordade puhul. Heli signaal on minutipikkune tõusev ja langev heli, mida 30 sekundi järele korratakse kolm korda. Kui ohust antakse teada sireenidega, tuleb kiirelt varjuda siseruumidesse ning jääda ootama riigi edasisi juhtnööre.

Sireeniga koos jõuab inimesteni ka asukohapõhine SMS-teavitust esmaste tegutsemisjuhustega. Sireenide heli on mõeldud eelkõige õues olevate inimesteni jõudmiseks.

Kaire Reiljan

EKRE nõuab seoses Lihula ausambaga siseministri tagasiastumist

Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (EKRE) soovib seoses Lihula ausamba konfiskeerimisega sotsiaaldemokraadist siseministri Lauri Läänemetsa tagasiastumist, vastasel korral algatada fraktsioon umbusaldamise, vahendas BNS.

Teisipäeval kogunenud EKRE juhatus leidis, et tegemist on väga ränga võimu kuritarvitusega, mis viib Eesti pikka aega sammudega eemale demokraatiast ja õigusrüüst, kus põhiseadusega tagatud õigused ja vabadused on sisuliselt tühistatud.

„Sellise käitumisega ei tohi vaikides leppida ning peame vajalikuks poliitilise vastutuse nõudmist siseminister Lauri Läänemetsalt,” märkis EKRE.

Rahvuskonservatiivide hinnangul rikkus politsei samba äravõtmisel olulisi põhiseaduslikke printsiipe nagu eraomandi puutumatust, meelsusvabadust ning süütuse presumptsioon.

Lääne Elu

Haapsalu jätkab parkimiskontrolliga ka tuleval aastal

Haapsalu linnavalitsus tellis tänavu suvel parkimiskontrolli teenuse ja veidi rohkem kui kuu aja jooksul tehti trahve 3600 euro eest.

Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu sõnul tegid Europargi töötajad 12. juulist kuni 18. augustini Haapsalu vanalinnas ning Posti ja Kalda tänaval 91 trahvi kogusummas umbes 3600 eurot. 70 protsenti trahvisummast saab linn endale.

„[Parkimiskontrolli] ala oli suhteliselt väike, valdavalt vana-

linnas,” nentis Mäesalu. „Kalda ja Posti tänavas rikkumisi eriti polnud, neid oli ikka vanalinnas.” Sadama, Suur-Lossi, Kooli ja Jaani.”

Kui parkimist ei kontrollita, tekib linnas suviti kaos. „Ühesõnaga – veinifestival näitas ära, et asi läheb kohe vanasse rööpasse tagasi, mitte kedagi ei huvita ükski märk enam,” selgitas Mäesalu.

Mäesalu meenutas, et mai keskkel oli linnavalitsusel plaan, et tänavu Haapsalus parkimist ei kontrollita. „Siis tulid veinipäevad ja

tulemuseks oli kaos. Lisaks tuli kuu lõpus promenaadil toidufestival ja siis oligi nii, et päästeamet ei saanud oma autoga sealt välja.”

Linnavalitsus hankis Europargi järelevalve korraldajaks 12. juulist 18. augustini. „Sel perioodil toimuvad nädalavahetustel kõik Haapsalu suurüritused,” ütles Mäesalu.

Ameerika autode näitus Haapsalus algaski 12. juulil. „Ja ühtegi kaebust ei tulnud meil selle perioodi jooksul ei bussifirmadelt ega ka politseilt ja päästeete-

nistusest, et kuskil oleks tänav kinni pargitud,” ütles Mäesalu.

Mäesalu on ise seisukohal, et parkimiskontrollist oli kasu ja seda võiks tellida ka järgmisel suvel. „Ma ütleks, et lausa peaks jätkama,” ütles abilinnapea. Mäesalu sõnul võiks parkimiskontroll ideaalis olla aastaringne, aga kui see on ka ainult suvisel turismihooajal, oleks väga hea.

Möödunud aastal arutas linnavalitsus võimalust kehtestada Posti tänaval tasuline parkimine, kuid sellest mõttest täna-

vu loobuti. Mullu suvel katsetas linnavalitsus parkimise kontrollimist kahe suurürituse – Itaalia veinipeo ja Ameerika autode näituse – ajal, kui Haapsalus käisid parkimist kontrollimas Asi Ühisteenused kontrollörid.

2018. aastal plaanis linnavalitsus tööle võtta munitsipaalpolitsei ametniku, kelle ülesandeks oluks kontrollida valesti parkinud autojuhte, sest ürituste ajal kiputi vanalinnas kitsad tänavad täis parkima. Ametnikku siiski tööle ei võetud. URMAS LAURI

● NOSTALGIA

Nädal lõpeb Haapsalus retrohõnguliselt

Nädalavahetusel vallutavad Haapsalu tänavad eelmisest sajandist tuttavad sõidukid ja toonase moe järgi riietunud inimesed, sest tulemas on Vintage Weekend.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Varem nostalgiapäevade nime all peetud, kuid kolmandat aastat Vintage Weekend'i nime kandev retropidu toimub juba 20. korda. „Sel aastal on meil 20 aasta juubel, aga seda me eriti ei tähistata,” ütles Vintage Weekend'i peakorraldaja Roman Sultangirejev. „Mõtted on juba 21. juubeli tähistamisel,” lisas ta.

Kuna kevadel vahetas Vintage Weekend'i südameks olnud See teatri hoone omanikku, on Sultangirejevi sõnul liikvele läinud jutt, nagu toimuks üritus tänava viimast korda. „See teatri majas teeme viimast korda, aga üritus läheb kindlasti edasi. Järgmiseks aastaks on juba plaanid,” kinnitas ta. „Võibolla laieneme veelgi ja See teater jääks nii või naa väikseks.”

See, mis nädalavahetusel Haapsalus toimuma hakkab, on Sultangirejevi sõnul aastatega juba sisse töötatud: tuleb vanasõidukite paraad, laad Krahvias, moedemonstratsioon ja esinejad, kes mängivad eelmisel sajandil kõlunud muusikat.

Retropidu algab reede õhtul kella 21 paiku traditsiooniliselt See teatri juures, kus pärast Vintage Weekend'i avamist suunduvad vanasõidukid oosõidule mööda Haapsalu vaatamisväärsusi. „Lihtsalt sõidame läbi, peatuma ei hakka, sest sõidukeid osaleb juba nii palju,” ütles Sultangirejev. Juba 20 aastat näitab oosõitjatele teed üks ja sama veoauto GAZ-51.

Sultangirejevi sõnul on oosõit aastatega järjest populaarsemaks muutunud.

„Seal valitseb sel ajal paras kaos, mistõttu on mõistlik seda piirkonda vältida. Kiirabi ja pääste peavad muidugi läbi pääsma,” ütles ta.

See teatri juures on pühapäeva keskpäeval ka Vintage Weekend'i ametlik lõpetamine koos lippude langetamise ja ülipopulaarse vanavaaraoksjoniga.

Paraad ja laad

Vintage Weekend'i põhiline päev on ikka laupäev, mil läbi linna sõidab pikk vanaautode paraad ning Krahvias peetakse laada.

Sultangirejev ütles, et kuna vanasõidukite paraadil osalemiseks eelregistreerimist pole,

Vintage Weekend võttis nostalgiapäevadelt teatepulga üle nii, et osalejad ei saanud arugi, et midagi oleks muutunud. Retropidu algab reede õhtul kella 21 paiku traditsiooniliselt See teatri juures.

3 X KAIRE REILJAN

Hipiilik mood lööb jälle laineid. Vähemalt alt laiad püksid on taas moes.

on keeruline ka öelda, kui palju seal sõidukeid osaleb. Kui vanasti kogunesid sõidukid paraadiks Mulla tänaval, siis eelmisest aastast on stardipaik Vasikaholmi parkla. Sinna hakkavad sõidukid Sultangirejevi sõnul kogunema juba hommikul ja kes

soovib, saab neid seal ka lähemalt uurida.

Vasikaholmilt liigub paraad mööda Lahe ja Kalda tänavat Kreutzwaldi tänavani ja selle kaudu juba peatänavale. Praegune marsruut on Sultangirejevi sõnul sobivam seetõttu, et paraad

Kolhoosiaegsed nokkmütsid on kuum kaup.

ei pea lähima fooriga ristmiku, mis hakiks oma fooritsükliga paraadi ära.

Sel aastal on tänavad, mida mööda paraad kulgeb, tavaliikluseks suletud. „Kohalikud inimesed ja liinibussid pääsevad loomulikult läbi, aga kinni pa-

nime selleks, et paraadi solkijad vahele ei saaks sõita,” ütles Sultangirejev.

Suur osa paraadil osalenud sõidukitest jäävad Lossiplatsile ja Krahvias näitusele. „Suured bussid ja veoautod Lossiplatsile, teised Krahvias,” selgitas

Sultangirejev. Tema teada on sel aastal paraadile tulemas ka üks Kirovetzi traktor. „Kas ta ka läbi linna mahub, ei oska öelda,” ütles korraldaja.

Krahviaias läheb laupäeval lahti vanavaralaad, kuhu sel aastal on tulemas varasemast rohkem müüjaid.

„Neid tuleb uksest ja aknast, aina helistavad,” ütles laada eest vastutav Eve Merima. „Hästi palju on vanavaraga kauplejaid, aga helistanud on ka need, kes gurmeeturul oma kaupa pakkusid ja ütlesid nüüd, et Haapsalu inimesed tahaks nende vorsti ja leiba,” lisas ta.

Merima sõnul on tulnud mitmele toidupakkujale juba ära öelda, sest neid lihtsalt ei mahuks rohkem muuseumi ees pargis olevale toidualale. Teised kauplused loodab ta siiski Krahvias ära paigutada.

Moepidu ja tantsuõhtud

Laada ajal on Lossiplatsil ka programm, mille üks tõmbenumbreid on kindlasti moedemonstratsioon, kus nagu eelmiselgi aastal kommenteerivad näidatavaid kostüüme moekunstnik Anne Metsis ja moehuviline Siiri Kliss. „Nemad on kõige pädevamad seda tegema,” ütles Sultangirejev.

Üles astuvad ka tantsurühm Black Coffee ja kantritantsijad ning ansambel Vares.

Tõelist retromuusikat kuuleb aga õhtuti. Reedel mängib See teatri omal ajal Haapsalu noori hullutanud ansambel Alfa C ja pärast neid teeb lintmakidiskot Riho Luhter.

„Laupäeval on aga meie superkülalised – ansambel Regatt. Karta on, et maja jääb isegi väikseks,” ütles Sultangirejev. Ta lisas, et Regatt on Haapsalu selles ürituses juba kolmandat korda ja esimesel korral käisid nad siin enne seda, kui üle Eesti kuulsaks said.

Laupäeval kõlavad retrohitid ka Haapsalu kultuurikeskuses, kus lavale tuleb Marju Länik ja pärast tema ülesastumist algab DJ Mõlvi videodisko.

Sultangirejev ütles, et Vintage Weekendiga tulevad tavaliselt kaasa ka Haapsalu söögikohad ja meelelahutusasutused, kes mängivad ajastutuud muusikat või pakuvad vanu tuttavaid sööke.

Iloni Imedemaa uue lavastuse teevad Piip ja Tuut

Tuleval suvel astuvad Iloni Imedemaa õuel üles Piip ja Tuut, kes mängivad teatritükki Ilon Wiklandi elust.

Iloni Imedemaa haridusjuhi Annes Suislepa sõnul kutsus Piibu ja Tuudu tema. „Ilon Wiklandil on järgmisel aastal 95 aasta juubel ja mõtlesin, et seda võiks kuidagi eriliselt tähistada,” ütles Suislep. Ta lisas, et Piip ja Tuut on ka varem käinud Iloni Imedemaal esinemas, kuid toona astusid nad üles oma tükiga.

Tuleval suvel ette kantav teatritükk jutustab aga Ilon Wiklandi lapsepõlvest, põgenemisest ja kujunemisest tunnustatud illustraatoriks ning selle aluseks on Wiklandi lapsepõlvest jutusta-

Piip ja Tuut ehk Haide Männamäe ja Toomas Tross.

vad raamatud „Pikk-pikk teekond”, „Minu vanaema maja” ja „Epp, Sammeli ja mina”. Iloni nimitegelase suu läbi saame teada noore neuu röömuudest ja hirmudest, läbielamistest ja hõõrmasaamisest.

Suislep ütles, et kuigi Piip ja Tuut on tuntud eelkõige klounipaarina, on nad teinud ka tõsisemaid lavastusi. „Võibolla saabki rasketele asjadele vaadata ka läbi huumoriprisma ning rääkida lastele põgenemisest teatri kaudu,” ütles Suislep.

Loo aitab dramaturgina kokku kirjutada Indrek Koff, helilooja on Siim Aimla, lavastajad näitlejad lisaks Piibile ja Tuudu- le ehk Haide Männamäele ja Too-

mas Trossile Emma Tross, kes hastab noort Ilonit. Suislepa sõnul on teatritükk mõeldud lastele alates 4. eluaastast ja kokku antakse kümme etendust.

Kahel viimasel suvel mängiti Iloni Imedemaal lavastust „Oskar ja asjad”, mida käis kokku vaatamas peaaegu 3000 inimest.

Suvelavastus pole ainus, millel Wiklandi juubeliaastat tähistatakse. Suislepa sõnul jääb ka järgmiseks aastaks üles tänava Iloni Imedemaal avatud näitus, mis tutvustab Wiklandi arengut illustraatorina.

Esimesed üritused on aga kav-vas juba selle aasta lõpus. Novembri teises pooles alustab Karel Rahu Iloni Imedemaal et-

tevõtmisega „Jutupliatsi” formaadis – ta jutustab ja joonistab kümnel korral Lärmisepa tänava Lota jõululugu. Suislepa sõnul saavad lapsed pärast seda jääda Iloni Imedemaale meisterdama.

Ka sel aastal saab Iloni Imedemaal kokku noorte kuraatorite ring. „Võibolla tuleb neilki häid ideid, kuidas illustraatori juubeliaastat tähistada,” ütles Suislep.

Ilon Wiklandi juubelit tähistatakse ka Rootsisis. Göteborgi kunstimuseumis on jaanuarini avatud suur Wiklandi isikunäitus, veebruaris avatakse näitus Stockholmis. Göteborgi näitustel on üleväl Iloni Imedemaalt deponeeritud 200 illustratsiooni.

KAIRE REILJAN

Erjase talu vana elamu Vormsi Hokabakanil 1939. aastal. Gustav Ränki pildistatud.

EESTI RAHVA MUUSEUM

Lundi arhiivist leiti 1861. aastal tehtud foto, kui Vormsi talupojad käisid Rootsi kuninga juures oma raske elu üle kurtmas.

Võlgadest ja mõisa survest pääsu ja tsaari kaitset otsides siirdusid 1886. aastal sajad vormsilased vene õigeusku.

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA KODU-UURIMISE SELTS

MÕISNIK KIUSAS

Kui vormsilasi kimbutas toidunappus

19. sajandi lõpus kimbutanud näljahädad, tekkinud võlad ja mõisa surve panid Vormsi elanikud üle minema tsaari usku.

KERSTI LUST
ajalooline

1870.–1880. aastatel Vormsil tegutsenud vabakiriku pastori Lars Johan Österblomi sõnul elasid saare talupojad suures viletsuses ning nende elu saatsid mustus, mure, haigused ja söödikud. Tema arvates olnud Vormsil loomadki väärakamad kui inimesed.

Österblomi tähelepanekuid kinnitavad arhiivileiud. 19. sajandi viimase veerandini kuuluisid üle Eesti lahutamatu talurahva elu juurde kroonilised toimetulekuprobleemid, mis võtsid aeg-ajalt näljahäda ulatuse, kuid Vormsi paistis kogu Eestimaa kubermangu piires (praegune Põhja-Eesti ja sellega külgnevad saared) silma eriti sagedase vajadusega väljast antava toiduabi järele.

Vormsi toitlusolud valmistasid kubermanguvõimudele rohkem peavalu kui mistahes teise paiga omad. Kõrvuni võlgades ja sageli abi vajavasse kogukonda läkitati olukorda uurima eriülesannetega ametnikke ning vähemalt korra käis valda kohapeal revideerimas ka kuberner.

Meri ja põld ei toitnud ära
Tihedalt asustatud ja metsavaese Vormsi elanikud teenisid elatist põlluharimise, kalapüügi ja lubjapõletamisega. Kalapüük ja merereisid viisid mehed kodunt, samal ajal kui majapidamine ja põllutöö jäid naiste hooleks.

Naturaalmajanduslikes küla-kogukondades valitses kogukondlik maa ühiskasutus, mis tähendas, et talude põllud paiknesid üksteisega siiluti ja karjamaad olid ühised. Vanamoodsate riistadega haritud väheviljakad põllud andsid harva suuremat saaki.

Enamik saarel asunud ligemale paarisajast talumajapidamisest olid väikesed, suurtaulid saarel polnudki, ning ühe katuse all elas koos mitu peret. Teravat veelaht ühelt poolt perering teiselt poolt sulas- ja popsi rahva vahel, nagu see iseloomustas Mandri-Eestit, aga ka Hiiu- ja Saaremaad, Vormsi rannarootsilased ei tundnud. Kogukondliku elulaadi tingimustes tegi külarahvas ühiselt nii tööd kui ka pidas pidusid.

Kohalik abi

Talurahvast aeg-ajalt tabanud ikalduste, aga ka lihtsalt igakevadise viljanappusega toimetulekuks rajati Eestis 19. sajandi algul mõisatesse (valdade tekkides valdadesse) viljamagasiid, kuhu peremehed pidid vilja andma, kuni normvili iga meešhinge kohta kokku sai. Sealt said laenu peremehed, aga mõnel pool ka popsid, kui nad käendaja leidsid või laenu pandiga tagasid. Magasi laenuid tuli järgmisest saagist intressidega tagasi maksta.

Häda korral sai puuduse leevendamiseks kasutada ka valla-kassa raha, kuid valdade rahavarud – erinevalt viljavarudest – olid sageli õige napid. Eriõigustega Vormsile Eestimaa talurahva vabastamise seadus ei laienenud ja nii ei loodud seal ka valda. Uue vallaseaduse tules 1866. aastal ei kiirustanud Vormsi rannarootsilased omavalitsust looma. Selleni jõuti kuberneril 1869. aastal, mil suurt osa Eestimaa kubermangust kimbutas näljahäda.

Vormsil vallaomavalitsust küll 1869. aastani polnud, kuid viljamagasiid saarele rajati. Selle varud aga ammendusid 1845.–1847. aasta näljahäda ajal ning vajadusel laenasid või ostsid saare

elanikud vilja mandrilt, nii valdade kui ka linnade magasitest. Põhja-Eestis kaotati kreisilinnade tagavaramagasiid 1865. aastal, mõni aasta enne viimase suure näljahäda puhkemist 1868. aasta kevadtalvel.

Kitsi mõisnik ja „laisad” rannarootsi talupojad

Pärisorjusliku korra jäänukina jagasid vähemasti 19. sajandi keskpaigani paljudes Eestis mõisates puuduse korral taludele viljalaeu ka mõisad, kuid vormsilaste läbisaamist kohaliku mõisnikuga pingestasiid mitmesugused konfliktid ning mõisnik keeldus kubermanguvõimude survest hoolimata vilja laenamast.

1847. aasta hakul, mil toidupuudus saarel võttis kuberneril hinnangul ohtlikke mõõtmed, väitis Vormsi mõisnik Otto von Stackelberg (1823–1887), et ükski seadus mõisnikku talurahvale laenu andma ei kohusta ning vormsilaste hädad tulenevad nende „tööpõlgusest ja lohakusest”. Mõis pakkus vormsilastele tühise tasu eest ehitustööd Haapsalus, kuid kuberner pidas lubatud töötasu madalaks ning tööd mandril vaid vähestele sobivaks, kuna talurahval tuleb teha nii mõisategu kui ka talutööd. Kõigele lisaks pisendas mõisnik ametivõimudele 1846. aasta ikalduse suurust.

1853.–1854. aastal kordus sama. Stackelberg keeldus toetuslaenust, sest „tõelist leivapuudust” polevat. Selle asemel pakkus ta näruse palga eest tööd. 1861. aastal vajas saar taas välist abi, sest mõisniku pakutud vile-

sa palga eest vormsilased hädaabitöödest keeldusid ja eelistasid kodus „laiselda”. Stackelbergi sõnul oli puudus vaid väljamõeldis või kartsid talupojad, et kui nad pakutud töö vastu võtavad, ei saa nad enam riigilt abi. Kohaliku hingekarjase Eduard Peterseni (1814–1882, ametis 1859–1868) palveile vastu tulles saatis kuberner puuduse leevendamiseks raha.

1867.–1869. aastal oli pastor Petersen taas abiküsiija ja mõisnik Stackelberg abivajaduse eitata rollis. 1867. aastal tabanud ikaldus paruni sõnul vaid nelja küla, samal ajal kui pastor ahas-tas, et nälgjail tuleb oma toit tööga välja teenida ja ta ise pakkus tööd äärmiselt närust tasu lubades.

● **Vormsi toitlusolud valmistasid kubermanguvõimudele rohkem peavalu kui mistahes teise paiga omad.**

Rannarootslasi oli mõisnikel tühise tasu eest tööle sundida nende „laiskuse ja saamatusse” tõttu keeruline ka Noarootsis, samal ajal kui kubermangu eesti talupojad sarnast tõrksust üles ei näidanud.

Helded abistajad

Riigivalitsus andis vormsilastele heldelt laenu, kuigi nood hoidusid tagasimaksmisest kõrvale seni, kuni enamik võlgadest keisri armumaniifesti või mõne muu ametliku korraldusega kus-

tutati. Ka pearahamaksust püüti „armu” oodates kõrvale hiilida. Nii kustutati 1883. aastal 8155,3 rublani ulatunud pearahamak-su võlg.

Toidunappuse leevendamiseks andis riik Vormsile laenu rahas või viljas 1845–1847, 1854, 1861 ja 1868–1869. Eriti suurt laenu anti 1847 (14 335 rubla) ja 1868–1869 (7894 rubla). 1868–1869 said vormsilased, keda kokku oli umbes 2000, Eestimaa hädaabikomitee kaudu ka tonnide viisi leiba ja enam kui 6500 rubla väärtuses tagastamatut abi – ühe elaniku kohta kaugel enam kui ükski teine kihelkond.

Hädaabikomitee abi nõutas Vormsile välja pastor Petersen, kes alatasa läkitas ahastavaid kirju. Näiteks 1868. aasta märtsis kirjutas ta komiteele, et kui abi varsti ei saabu, pole tüüfuse levikut ja näljasurmasid võimalik vältida. Petersen ei kohkunud tagasi ka pöördumast abipalvetega otse Peterburis 1867. aasta lõpus eraalgatusel loodud ja troonipärija eesistumisel tegutsenud Venemaa hädaabi keskkomitee poole.

Pastori agarus mõistagi ärritas Stackelbergi, kes püüdis teda takistada ja halvustada. Kaotajaks jäi pastor Petersen, kes loobus Vormsi abikomitee juhtimisest Stackelbergi kasuks ning lahkus Eestist.

Pastor Peterseni tegevus kandis aga vilja, sest ei 1868. ega 1869. aastal ei võtnud liigsuremus Vormsil kriisi mõõtmeid, s.o ei ületanud 50 protsendi võrra keskmist näitajat.

Kubermangu vaeseima kihelkonna päästsid suremuskriisist mitmed asjaolud: nad said oht-ralt eri sorti abi, seal polnud val-

lavanemat ega -volikogu, kes mujal Eestis tõkestasid riigilt toetuslaenu küsimist vallale langevat võlga kartes; vormsilased aga, nagu öeldud, võlgade pärast ei muret-senud. Saar jäi puutumata ka düsenteeriapuhangust.

Popse, kes mujal vallavõimude hoolimatuse tõttu kibedat nälga kannatasid, Vormsil polnud, sest taludes elas mitu peret ühe katuse all. Suured pered ja suguvõsad hoidsid omavahel kokku. Seevastu ülejäänud Lääne-Eesti saartel eesotsas Saaremaaga kasvas suurem nälja-aastail sõltuvalt kihelkonnast kaks kuni kolm korda.

Viimane vaatus

Vormsilaste ja Stackelbergi suhteid pingestas ka taludele peale pandud kõrge rent. Võlgadest ja mõisa survest pääsu ja tsaari kaitset otsides siirdusid 1886. aastal sajad vormsilased vene õigeusku. Võlgu riigile oli selleks ajaks kuhjunud üle 10 000 rubla, millest põhiosa moodustasid toidupuuduse leevendamiseks saadud toetuslaenuid.

Mõisniku ja talurahva konfliktidele tegi lõpu mõisa ostmine riigile 1894. aastal ja talude müük päriks kroonumõisatele iseloomulikult soodsate hindadega. Elujärg saarel hakkas tõusma.

Mäletatavasti olid ka eestlased Lõuna-Eestis ja Saaremaal 1840. aastail massiliselt siirdunud õigeusku maisse kasu lootuses – sooviti mõisaikkest vabanemist ja näljaabi. Kui eestlastel tuli toona oma lootustes pettuda, siis rannarootslastel sajandi lõpul enam mitte. Kui toidupuudus, võlad ja kõrge rent vormsilasi enam ei kimbutanud, huvi õigeusu vastu jahtus.

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

„Jaa, Päeva-nimeline naisterahvas leidub meil küll,” tunnistab peakuningas Hivameel. „Ta on meie lüpsja-karjatalitaja, kuid aretab ka draakoneid. Ta teeb kõiki töid nagu noor jumal. Just tema muutis Engelberti härjaks.”

„Pulli, mitte minu,” täpsustas praost Engelbert.

„Kus Päeva on? Pole teda näha,” vaatas otsiva pilguga ringi rahasepp Hivalemb.

„Te olete Neitsi Maarja meie eest ära peitnud!” süüdistas Neviski ning suurvürsti muidu lõbus ilme väändus kurjaks.

Kus siis oli helgusemand Päeva, et teda näha polnud? Keegi ei teadnud!

Päeva oli näinud lahtisest värvast linnuse ette köidetud hobuseid, ta oli kõikidesse loomadesse kiindunud ning läks lähemalt vaatama. Võibolla suksud tahavad kaelale paid. Valget karva punasilm Lembis süles, hakkas Päeva vallikünkalt alla astuma. Poolal teel märkas ta hobu-

te vahel meesterahvast, kes ülaseid korjas.

Kui sa tuled, too mul lilli, lillekesi armastan, laulis lüpsja-karjatalitaja süda.

„Tere, tema nimi on Lembi,” tutvustas Päeva kassi.

„Tere, tema nimi on Parun, tema nimi Krahv, tema nimi Hertzog,” tutvustas Aap lähemaid hobuseid.

„Armas-kallis inimene, hobustel on häbi niisuguseid nimesid kanda,” ütles Päeva.

„Muidugi häbi,” nõustus Aap. „Ega mina! Parunid panevad igasuguseid paruninimesid.”

„Kuule, mis sa nende lilledega teed?” küsis Päeva.

„Ma ei tea. Ma teadsin, et keegi tuleb. Korjasin lilledki valmis,” vastas Aap.

„Keegi tuligi,” lausus Päeva. „Anna need siis mulle, mis sa enam ootad.”

„Ei julge. Ma olen niisugune häbelik,” pillas Aap.

„Mis keelt sa räägid, peaaegu nagu meie keelt?” uuris Päeva.

„Emakeelt, liivi keelt,” ütles Aap.

„Mina räägin ka emakeelt,” lausus Päeva. „Siis oleme me ühtemoodi.”

Olidki Peaaegu. Ainult et Päeva oli sinisilme ja kuldjuukseline, Aap aga hoopis linalakk lehalled silmadega.

„Ilus keel see emakeelt,” tõdes Päeva.

„Ilus, väga ilus,” kinnitas Aap. „Maailmas teisel kohal iluduse poolest.”

„Höbemedal, oleme tublid! Mis sa nende lilledega teed?” küsis Päeva.

„Tead sa, mina armastan lemmi. Keed sina armastad?” päris Päeva.

„Mina armastan hobuseid,” ütles Aap.

„Mina ka, mina ka armastan hobuseid,” höiskas Päeva. „Ja veel armastan ma Lembit, kagusid, siile, hunte, karusid, mam-

meteid, draakoneid ja kõiki teisi loomi,” loetles Päeva.

„Draakonid on nii nunnud,” ütles Aap.

„On, on,” kinnitas Päeva. „Nad on ekstravagantsed nagu minagi. Kui mu uus mees-tuttav oleks ka ekstravagantne, siis ehk tuleks kõne alla midagi platoonilist.”

„Miks ainult platoonilist?” küsis Aap.

„Sellepärast, et ma olen ajutine lesk. Ainult ajutine,” rõhutas Päeva.

„Ajutine lesk!” imestas Aap. „Mida see tähendab?”

„Tähendab seda, et mu mees Üdelembe on ajutiselt surnud,” seletas Päeva.

„Ajutiselt surnud! Ma ei saa sellest jutust aru, olgu see pealegi räägitud emakeeles,” tunnistas Aap.

„Mis siin aru saada on? Kõigepealt oli Üdelembe elus, siis suri ära ning pärast on jälle elus,” selgitas Päeva.

„Huvitav saatus. Ei teagi, kas teile kaasa tunda või teile õnne soovida,” vaagis Aap.

„Ajutine lesk võib ka lõbus lesk olla,” andis Päeva märku ning kummardus nuusutama ülaseid ujeda Aabu peos. „Hästi lõhnavad. Kevadiselt.”

Mis siis ikka, dopamiin, adrenaliin ja serotoniin löid vere keema ka keskealistel inimestel, ent miilustamise lõpetas Unneperwe, kes nõudis rohmakal timukatoonil:

„Naisterahvas üles! Viivitatult!”

Unneperwe lihtsalt tiris naisterahva endaga kaasa, Päeva haaras veel ülasekimbu Aabu peost, tänas liivi ning laskis end vedada vallikünkast üles.

Mis parata? Tema Kõrgeaususel suurvürst Aleksander Neviskil on ju õigus, et käsk on varem kui meie.

Maalinna käramisplatsil ootasid vürstlikud hiilgused, augega kuldmünt ordeniterohke paraadmündri rinnal, nende kõrval olid peakuningas Hivameel ja rahasepp Hivalemb omavahel sõlminud vennaliku kokkuleppe.

Järgneb

• „Ajutine lesk võib ka lõbus lesk olla,” andis Päeva märku ning kummardus nuusutama ülaseid ujeda Aabu peos.

(AJA)JÄRK	INDIA NAISE RIETUSESE	VÄÄVEL	VÄLJA SAATMA, KIIRGAMA (FUUS.)	EESTI KUNSTNIK	PAGARITOODE	NAISENIMI	MILLILITER	EESTI LAULJA	ÕHUSÕITJA
LÖHNA- VÕI MAITSEAINETE KONTSENTRAAT						IISRAELI KIRJANIK			
TANTAAL		KÖLBELINE							
EESTI LUULETAJA (EESN+N)		JÕGI RAPLAMAAL					ERBIUM		
TALDRIKUD (MUUS.)					NINA-12		SÕJAJUMAL		
FOSFOR	AATOMITUUMADE LÕHUSTUMISE SEADE PÄEV TAGASI							NORD	
ILMAKAAR				JÄRV VENEMAAL				EESTI LASKE-SUUSATAJA	
RWANDA PEALINN				RADIOAKTIIVNE ELEMENT					
RADIO-						KEPP			
MITTE-EBA-		KOMMISSORT				SÕÖR (INGL)			
RABE HÖBEHALL HARULDANE ELEMENT		ROOTSI KEELES				ITAALIA KEELES			PROOSAMINIATUUR
B NAABER	RÖHTLOODIS TARIND								
... ANGELES	ÄRI								
ISLANDI MAAKOOD		NOOT	EESTI TENNISIST	MERELIND					
VÖÖNDILINE		ASESÕNA	MOODNE VÄRK	KOLOONIA (ZOO.)					
... EPNER									
ÜHEST SOOST KABJALINE								SIDESÕNA	
EUROOPA ÜHENDUS								TEISITI	
ÖLINAERIS									HÕIGE
HAPNIKU ÜHEND									

KUHU MINNA

• **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses:
„Ei iial enam” 5. septembril kl 17, 6. septembril 19.30.
„Reagan” 5. septembril kl 19.30, 6. septembril kl 17.

• **KONTSERT**
Haapsalu kultuurikeskuses:
7. sept kl 20 Vintage Weekend: Marju Länik + DJ Mölvi videodisko, pilet 25.- Piletitaskus, 30.- kohapeal.

• **MUSEUMID**
Haapsalu linnuse muuseum
K-P 10-18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus
K-P 11-17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda
K-P 11-17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum
K-P 11-17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum
(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula):
R-P 11-17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum
(Sadama 32, Haapsalu)
T-L kl 10-16. Muul ajal ette-

tellimisel, tel 5562 3993.
www.aiboland.ee.

Rõude muuseum
avatud reedel ja laupäeval
kell 12-16, muul ajal ette teatades
roudemuuseum@gmail.com või
telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud
1. mai - 30. september T-L kl 10-17.
Tel 509 9663. E-post:
lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum:
ekskursioonid etteteatamisega.
Tel 509 9663. E-post:
hanilamuuseum@laaneranna.ee.

• **NÄITUSED**
Keskraamatukogus (Posti 3):
treppigalerii seintel tervisemuuseumi
näitus „Lapsesuu” avatud 28. septem-
brini.
Laenutus- ja lugemissaali vitriini-
des näitusel flamenkonukud tantsu-
studio Duende kogust.

Lasteraamatukogus (Wiedemanni 11):
Tartu tantsustuudio Duende
flamenkonukude näitus 30. septem-
brini.
Näitus „Sel päeval” 31. oktoobrini.

Nüüd leiad Lääne Elu ka
Tallinna bussijaama
R-kioskist!

HAAPSALU TALLINN

Osta teele kaasa või telli koju:
online.le.ee/tellimine/

OST

OSTAME KASVAVAT
VÕSA ÜLE EESTI!

Lisainfo telefoni
+37256487816 või meili
info@kervil.ee teel.
KERVIL OÜ

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

Ostan: Toyota Auris, Yaris, Corolla, Avensis, Verso, Carina E, Camry, Picnic, Hiace, Hilux, RAV4, Sobib seisev, katkine, heas korras. Vajadusel tullen treileriga järele, dokumentide vormistamine kohapeal.
Tel 552 4347, diilimees@gmail.com.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga.
Info 5687 3966,
timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrise küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

TEENUS

Korstnapühkimisteenus ja tõmbe- probleemide lahendamine. Korstnapitside ehitus ja remont. Tel 5342 2642.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helistaja julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Korstnapühkimine ja pottsepatööd. www.laanekorsten.ee. Tel 553 1826.

Rakkekaevude puhastamine ja remont. Tel 557 4792.

Hekkide lõikus, ilupöösad, puude kujundamine, mahavõtmise. Tel 5817 1670, Reio.

Toimetust kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEATED

See teater ja Vintage Week- endi korraldajad vabandavad liikluses tekkiva segaduse pärast seoses: öösõiduga 6. septembril kell 20–22.30, paraadiga 7. septembril kell 13–17, tänavate osalise sulgemisega – Karja, Ehthe, Mängu, Linda ja Kooli.

NB! Operatiivõidukitel, ühis- transportidel ja selles piirkonnas elavatel inimestel on luba piiranguid eirata.

Samuti vabandab See teater (Vaba 10) naabrite ees tava- pärasest suurema müra teki- tamise pärast.

Lugupidamisega
SEE Teater MTÜ

Toimetust avatud
E-R 8.00-16.30

Reklaamisoovid:
reklaam@le.ee

Kuulutused, teated:
le@le.ee

20 aastat nostalgiat – nüüd siis Vintage Weekend 6.–8. septembril Haapsalus

AJAKAVA

REEDE, 6. SEPTEMBER

See teater (Vaba 10)

21 Pidulik avamine.

Ansambel ALFA C ja lintmakki- del Riho Luhter. Pilet 10.-

21.30 Öösõit (Haapsalu aja- looliste kohtade külastamine).

NB! Pilet ja baar ainult sula- rahas.

LAUPÄEV, 7. SEPTEMBER

Vasikaholmi ranna parkla

(Lahe 21)

9–13 Kogunemine ja vana- sõidukite väljanäitus.

13 Vanasõidukite paraad.

Lossiplats ja Krahviaed

11–17 Laat, autonäitus, täika,

kontserdid, moedemm jpm.

Päevajuht Martin Liivet.

Raudteejaama juures

Autoorienteerumine Haapsalu

linnas ja selle ümbruses.

15 Kogunemine.

15.30 Ühisstart.

Haapsalu kultuurikeskus

20 Marju Länik.

Piletid www.piletitasku.ee.

See teater

21 ansambel Regatt.

Pilet 20.-

NB! Pilet ja baar ainult sula- rahas.

PÜHAPÄEV, 8. SEPTEMBER

See teater

12 Pidulik lõpetamine ja

vanavara oksjon

Läänemaa vähiühing

on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud
abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB
EE621010220047448013.

Südamlik kaastunne Vellole elukaaslase, Olga, Jaana ja Janeki peredele ema, vanaema ja vanavanaema
NAIMA HERTSMANNI
lahkumise puhul.

Imbi ja Aldo peredega

Avaldame sügavat kaastunnet Olga Allikule
ema
surma puhul.

Läänemaa haigla töökaaslased

Avaldame sügavat kaastunnet Jaak Kastepõllu ema
EVA KASTEPÕLLU
lahkumise puhul.

Töökaaslased ASist Mobec

Avaldame sügavat kaastunnet Jaak Kastepõllu ema

EVA KASTEPÕLLU
lahkumise puhul.

Töökaaslased ASist Mobec

OLULISED
TELEFONINUMBRID

Kiirabi, politsei, päästeamet 112

Perearsti nõuandetelefon 1220

Läänemaa haigla registratuur 472 5800

Usaldustelefon 126

Lasteabitelefon 116 111

Läänemaa naiste tugikeskus 504 2300

Maanteeinfo 1247

Haapsalu linnavalitsus 472 5300

Haapsalu veevärk

operatiivinfo 473 5013

näitude teatamine 473 5016

Imatra Elekter, rikketelefon 715 0188

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

LÄÄNEMAA
LOOMADE
VARJUPAIK

+372 523 8957
LAANEMAA@VARJUPAIK.EE

ANNETUSE SAAD TEHA,
HELISTADES 900 7000.
KÕNE HIND 5 €.

Avaldame kaastunnet Aare Mentile vend

AIVARI

kaotuse puhul.

Uuemõisa Autokeskus

Iga lahkumine on raske, iga teeselaatmine kurb...

Südamlik kaastunne Marikale perega kalli ema

EDA OHAKU

ootamatu kaotuse puhul.

Ilusalong Sharm

Mälestame kallist vanaema
EDA OHAKUT.
Südamlik kaastunne Aarele, Marikale ja Mihklile.

Andre ja Endrik emaga

LEIDA SÄINAS
4.9.1924–21.3.2012

Mälestame oma ema tema 100. sünniaastapäeval.

Lapsed

Postkast jäi tühjaks?
Võta ühendust ja telli paberleht endale või oma lähedastele.

Telli leht le@le.ee või helista 473 7222. Tellimust saab vormistada ka lehetoimetuses Posti 30, Haapsalu

LÄÄNE ELU
JUBA OOTAB!

Selleks, et leht kindlasti kohale jõuaks, kontrolli postkasti nõuetele vastavust!

POSTKAST PEAB OLEMA:

- lukustatav,
- tähistatud maja numbri ja tänava või talu nimega,
- piisavate mõõtmetega (min suurus 25x35x6 cm),
- ilmastikukindel,
- aastaringelt transpordivahendiga ligipääsetav,
- piisava avaga (min suurus 23x3 cm).

HOOLI RASKUSTESSE
SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal. Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E-R 10–15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haa- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

VIIIMANE VEERG

URMAS LAURI

Ilmakontrastid Lääne-Nigulas

Augustikuu esimese poole sadudega tundus, et vihm ei lõpegi, kuid kokkuvõttes jäi sademete hulk pikaajalisest keskmisest siiski väiksemaks, tõdetakse keskkonnaagentuuri blogipostituses. Augusti keskmine õhutemperatuur oli 17,8 kraadi, mis on paljuaastast keskmisest ligikaudu kraadi võrra kõrgem.

Kõige kõrgem temperatuur 29,9 kraadi mõõdeti 25. augustil Viljandis. Uue soojarekordi sai ka Lääne-Nigula, kus 30. augustil mõõdeti 28,9 kraadi sooja. Varasem rekord 28,7 kraadi oli aastast 1997.

Kõige jahedam oli Lääne-Nigulas 20. augustil, kui minimaalseks õhutemperatuuriks mõõdeti kuus kraadi.

Kõige kuivemad paigad olid Ruhnu, Heltermaa, Vilsandi ja Valga, kus sadas napilt pool pikaajalisest keskmisest. Kõige sajusem oli aga Tallinnas, Kundas, Jõhvis, Lääne-Nigulas ja Türil, kus sadas normist enam.

URMAS LAURI

ILM

VEETEMPERatuurID

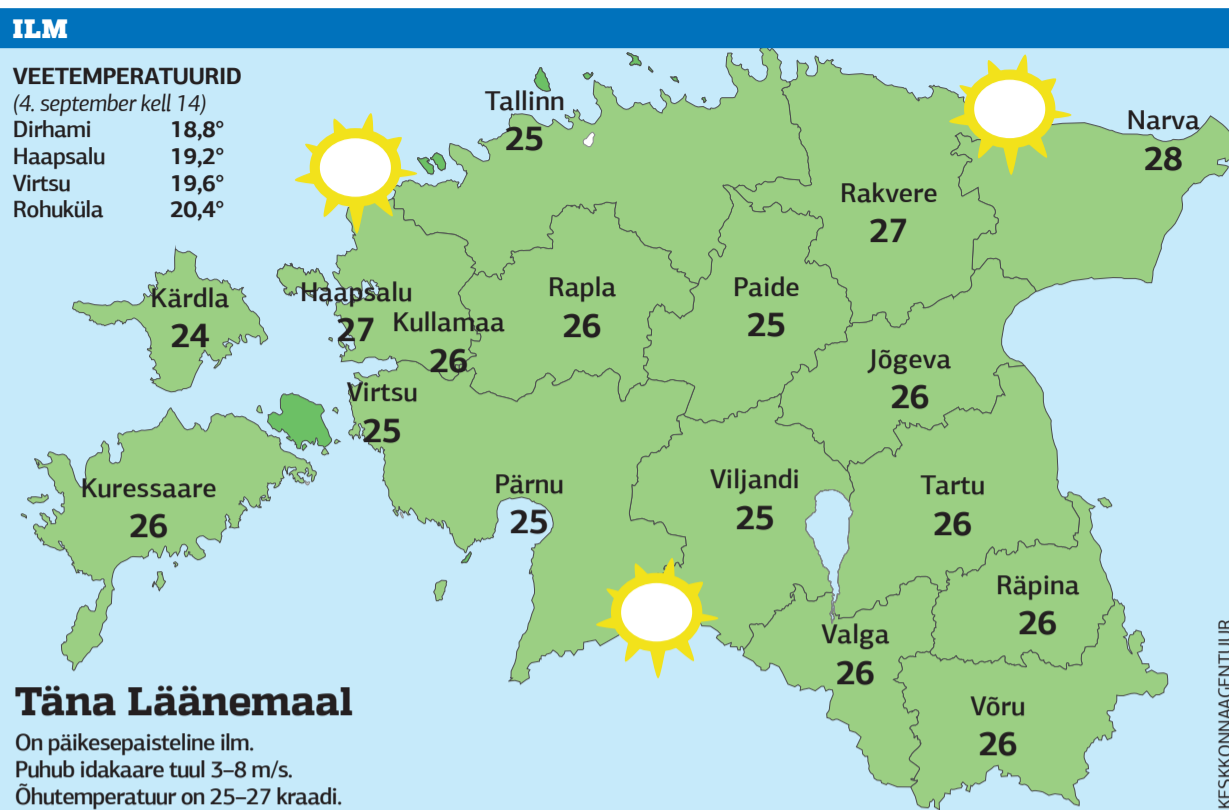
(4. september kell 14)

Dirhami 18,8°
Haapsalu 19,2°
Virtsu 19,6°
Rohuküla 20,4°

Täna Läänemaal

On päikesepaisteline ilm.
Puhub idakaare tuul 3–8 m/s.
Õhutemperatuur on 25–27 kraadi.

Reede	öö päev 11°...24°	Laupäev	11°...24°	Pühapäev	12°...24°	Esmaspäev	11°...25°
idakaare tuul 2–6 m/s		lõunakaare tuul 2–6 m/s		kagutuul 3–7 m/s		kagutuul 3–8 m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

KASTANI

Iga päev 8-22

METSA

Iga päev 8-22

Vanillijäätis Väike Tom vahvlitopsis 120 ml	5.42/l	0.65	tavahind 0.89
Mitmevilja röstsai Tosta 500 g	1.98/kg	0.99	tavahind 1.49
Hiirte juust, viilutatud 500 g	6.98/kg	3.49	tavahind 5.99
Wõro võileivavorst 800 g	1.86/kg	1.49	tavahind 2.49
Seahakkliha, Maks ja Moorits 500 g	5.80/kg	2.90	tavahind 3.99

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE

- Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- Katus säilib kauem ja maja saab värske välisilme
- Küsi hinnapakumist:

tel 5550 9476 / info@katusehooldus.ee
www.katusehooldus.ee

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT JA LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Lääne Elu

online.le.ee

Küsi lisa aadressil reklaam@le.ee.

Rõõm näha

Prilliklaasid **-30%**

*Kehtib Vision RXLab ja BOD klaasidele

Karja 7, Haapsalu
E-R 10-18, L10-15, P suletud.
Tel 473 4737
normanoptika.ee

Haapsalu spordikooli vehklemisosakond

võtab vastu uusi õpilasi alates 7. eluaastast.

Treenerid Helen Nelis-Naukas, Sten Priinits, Brit Ojamu ja Peeter Nelis.

Trennid on algajatele mitmekesised ja mängulised.

Info tel 515 7816 või hpriinits@gmail.com

Võistluste info LaaneRSK ja ratsanet.ee
LÄÄNEMAA RATSASPORDI KLUBI ESITLUB:

LÄÄNEMAA MEISTRIVÕISTLUSED KOOLISÕIDUS 2024

UUEMÕISA TALLIS
7.09.2024
ALGUSEGA KELL 10.00

LÄÄNEMAA MEISTRIVÕISTLUSED TAKIUSSÕIDUS 2024

UUEMÕISA TALLIS
8.09.2024
ALGUSEGA KELL 10.00

▶ avatud on kohvik
▶ ratsavarustuse bazaar, rohkem infot kertu@laanersk.ee

Toetavad:

HAAPSALU 1279

HOLM HOBUKESKUS

Pavo

LÄÄNELA LÄÄNE MAAKONNAGA SPORDIKLUBI

Kesklinna Hambakliinik

Erilise LILLEKUNSTI.ee

DIOTECH

Wiggi

senses DESIGN, EVENT, AD

LAANE TEEPIDU

Hestia Hotel Haapsalu Spa

KASTANI

SPRAIS